

ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר, בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וכר אחד כפי מעלתו. להורות כי גבוה מעל גבוה שומר, כי מעלות יש להם אלה למעלה מאלה, על פן נאמר שיר המעלות, ממעלות המלאכים שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, שי"ר תא"ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

רבי חזקיה הוה אזיל באורחא, והוה עמיה ר' יוסי בר חלפתא, קמו למיזל. בתר פלגות ליליא, עד דהוה אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מאי עבידנא, דהא תנינן לעולם יצא אדם בכי טוב.

אמר ליה רבי חזקיה, ברייתא היא, תא שמע סדר נעימות קל גלגלי חיותא, דאינון משבחין שירתא קדם אלהנא. עד דארבין אודניה, שמע קל תושבחתא נעימותא, שמע דהוה אמרי (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר ליה רבי חזקיה, ברי, שמעת כלום. אמר ליה, קל נעימותא. ומן נעימותא ותושבחתא מהאי פסוקא דשמעית, כען ידענא פירושו, דכתיב וה' לעולם ישב פונן למשפט פסאו. דבכל שעתא ושעתא דדייני דייני דינא שכונתא דקודשא בריך הוא, דהוא פורסא יקריה מתתקן תמן, משמע שנאמר פונן למשפט פסאו.

אמר ליה ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת אמרי דא. אמר ליה לאו. אמר ליה, משמרת אותם המלאכים, הנקראים אלהים היא. דתניא, עשרה משמרות של מלאכי השרת איפא ברקיעא, ואינון

כל פת וכת אומרת שירה. ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וכר אחד כפי מעלתו, להורות (קהלת ה) כי גבוה מעל גבוה שומר, כי מעלות יש להם אלה למעלה מאלה, על פן נאמר שיר למעלות, ממעלות המלאכים שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, שי"ר תא"ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. רבי חזקיה הוה הולך בדרף, והיה עמו רבי יוסי בר חלפתא. קמו ללכת אחר חצות הלילה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מה עשינו? שהרי שנינו, לעולם יצא אדם בכי טוב. אמר לו רבי חזקיה: ברייתא היא, בא ושמע סדר נעימות קול גלגלי החיות שהם משבחין שירה לפני אלהינו. עד שהטה אָנו, שמע קול תשבחת נעימות, שמע שהיו אומרים (תהלים ט) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר לו רבי חזקיה: בני, שמעת כלום? אמר לו: קול נעימות. ומהנעימות והתשבחת מהפסוק הזה ששמעתי, כעת ידעתי פירושו, שכתוב וה' לעולם ישב פונן למשפט פסאו, שבכל שעה ושעה שדנים דין, שכונת הקדוש ברוך הוא, שהיא פסא כבודו, מתקנת שם, ממשמע שנאמר פונן למשפט פסאו.

אמר לו: ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת שאומרים את זה? אמר לו: לא. אמר לו: משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים היא, שלמדנו, עשרה משמרות של מלאכי

השרת יש בְּרָקיע, והם מתחלקים לשלש משמרות שהוא הלילה. ותדע לך איך, כְּשִׁישְׂרָאֵל מְסִימִים תִּפְלְתֶם בְּלֵילָה, נושאים שירה אחריהם אותם שְׁנִקְרָאִים אישים, ואומרים שירה. ומה השירה שאומרים? (שם ח) מה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגו' ותחסרהו מַעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ וְגו' ה' אָדוֹנֵינוּ מֶה אָדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. במשמרה השנייה נושאים שירה אותם שְׁנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחֻשְׁמֵלִים וְאֲרָאִים, ומה אומרים? (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ, עַד שְׁמִסְתַּיְמַת מִשְׁמֶרֶה שְׁנִיָּה, שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל בְּעֵדֶן מִמֶּשׁ, שְׁגִנֵּז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֹא. פְּתַחֵי חַיּוֹת הַקְדֻשׁ, וּבִתְרִיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפָנִים וְכְרוּבִים, וְאֲמָרִי (שם לא כט) מֶה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנַתָּ לִירְאִיךָ (שם סח ה) סוֹלוּ לְרוֹכְבֵי בְּעֵרְבוֹת בְּיַהּ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלִילַת הַמִּשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית נושאים שירה אותם שְׁנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאֲמָרִים (תהלים ט) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. כְּשֶׁבָא הַבִּקְרָה, פּוֹתְחִים הַשְּׁמַיִם וְאֲמָרִים (שם יט) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. כּוֹכְבֵי בִקְרָה אֲמָרִים (שם קמז) מוֹנֶה מְסַפֵּר לְכוֹכְבֵי וְגו', גְּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים, פּוֹתְחִים וְאֲמָרִים (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים, הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ שֶׁהַקְדִּיר הַשַּׁחַר וְחֹזֵר הָאוֹר. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה לְרַבִּי יוֹסִי: בֵּא וְאַרְאֶה לְךָ שִׁכְרָה הִיא גְּאוּלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּזִמְנָן שֶׁתֵּאִיר לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל הַגְּאוּלָּה, תָּבֵא לָהֶם צָרָה אַחַר צָרָה, וְקִדְרוֹת אַחַר קִדְרוֹת. עַד שֶׁהֵם בָּהּ יֵאִיר עֲלֵיהֶם אוֹרוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֵאֲמַר (הושע

מתחלקין בשלשה משמרות דְּהוּי הַלַּיְלָה. וְתַדַּע לְךָ הָאֵיךְ, כִּד יִשְׂרָאֵל מְסִימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלֵילָה, נִסְבִּין שִׁירְתָא בְּתִרְיָהוֹן, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אִישִׁים, וְאֲמָרִי שִׁירְתָא. וּמֵאֵי שִׁירְתָא אָמְרִין. (שם ח ו) מֶה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגו' וְתַחֲסֵרְהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ וְגו' ה' אָדוֹנֵינוּ מֶה אָדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמֶרֶה שְׁנִיָּה נִסְבִּין שִׁירְתָא, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחֻשְׁמֵלִים וְאֲרָאִים. וּמֵאֵי אָמְרִי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּפִלְגוֹת לַיְלִיא מִמֶּשׁ, עַד דְּסִיִּים מִשְׁמֶרֶה שְׁנִיָּה, דְּהֵיִיא שְׁעֵתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפֵל בְּעֵדֶן מִמֶּשׁ, דְּגִנִּיז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֹא. פְּתַחֵי חַיּוֹת הַקְדֻשׁ, וּבִתְרִיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפָנִים וְכְרוּבִים, וְאֲמָרִי (שם לא כט) מֶה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנַתָּ לִירְאִיךָ (שם סח ה) סוֹלוּ לְרוֹכְבֵי בְּעֵרְבוֹת בְּיַהּ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלִילַת מִשְׁמֶרֶה תְּלִיתָא, נִסְבִּין שִׁירְתָא אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאֲמָרִי (שם ט ח) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. כִּד אֲתֵי צִפְרָא, פְּתַחֵי שְׁמַיָּא וְאֲמָרִי, (שם יט ב) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. כּוֹכְבֵי בִקְרָה אָמְרִי, (שם קמז ד) מוֹנֶה מְסַפֵּר לְכוֹכְבֵי וְגו', גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פְּתַחֵי וְאֲמָרִי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ דְּקִדְרָא שְׁחֵרָא, וְהָדָר נְהוּרָא. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאַחֲזִי לְךָ דְּכָךְ הִיא גְּאוּלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעֵידְנָא דִּינְהַר לְהוֹן שְׁמַשָּׁא דְּגְּאוּלְתָּא, יְתֵי לְהוֹן עֲקָא בְּתַר עֲקָא, וְקִדְרוֹתָא בְּתַר קִדְרוֹתָא, עַד דְּאֵינוֹן בָּהּ, יְנַהַר עֲלֵיהוֹן נְהוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנֵאֲמַר (הושע ו א) כְּשַׁחַר נִכּוֹן מִצְאוּ.

צָרָה, וְקִדְרוֹת אַחַר קִדְרוֹת. עַד שֶׁהֵם בָּהּ יֵאִיר עֲלֵיהֶם אוֹרוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֵאֲמַר (הושע

וּכְתִיב (מלאכי ג כ) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ
צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ.

וּבְזִמְנָא הַהוּא מְלַחְמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, גּוֹי
בְּגוֹי, וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת
יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. עַד שְׂיִקְדְּרוּ
פְּנֵיהֶם כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה, וְאַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶן
גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ שְׁאֵגַת לַחֲצֵם וְדַחְקֵם.

וְזֶהוּ שְׁאֵמַר דְּוֹד הַמְּלָךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, (תהלים כב
א) לְמַנְצַח עַל אֵילַת הַשַּׁחַר. אֵילַת הַשַּׁחַר,
אֵילַת הַבּוֹקֵר הַזֶּה לִי לְמִימַר. אֶלֶּא עַל אֵילַת
וְחֻזֵק דְּשַׁחְרוּתָא דִּישְׂרָאֵל. כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (שם
פח ה) כְּגִבֹר אֵין אֵיל. בַּהֵיּיָא שְׁעֵתָא יִזְעָקוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְיִמְרוּן (שם כב ב) אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי,
מִגּוֹ עַקְתָּהוּן, לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (שם ל יב) פִּתְחַתְּ
שְׁקִי וְתִאָזְרֵנִי שְׁמַחָה.

רַבִּי אֹמֵר, הַשִּׁיתִין מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית
נִבְרָאוּ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית.
וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר, בְּרֵאשִׁית שִׁית. אֵילוֹ שֶׁל
יִצְחָק, קוֹשְׁטָא הוּא דְנִבְרָא מִשְׁשֵׁת יְמֵי
בְּרֵאשִׁית. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית שִׁית,
תִּי"ש בְּהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית, יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ שֶׁל מְלָךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבָרָא כָּל
הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ בְּחֻכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת,
וּכְנַגְדָן בְּרֵאשִׁית שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן בְּעוֹלָם
הַתְּחִתּוֹן הַקָּטָן, שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת. צוּרַת הַמְּדַבֵּרַת,
וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשְּׂכָלִית.

וְתַדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְקַיֵּים בְּאוּרִי,
כְּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוֹף מִתְקַיֵּים בְּנַפְשׁ,
וְהַנַּפֶּשׁ מִתְקַיֵּמת בְּאוּרִי, וְהָאוּרִי בְּבוֹרָא
יִתְבַּרֵךְ. תַּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ בְּרֵאשִׁית הָאָדָם,
וּבְרֵאשִׁית אוֹתוֹ בְּצֵלָם וּבְצוּרָה.

כְּשַׁחַר נִכּוֹן מִצָּאוּ, וְכַתּוּב (מלאכי
א) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ
צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מְלַחְמוֹת יִתְעוֹרְרוּ
כְּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר,
וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל
שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שְׂיִקְדְּרוּ
פְּנֵיהֶם כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה, וְאַחַר כֵּן
יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ
שְׁאֵגַת לַחֲצֵם וְדַחְקֵם.

וְזֶהוּ שְׁאֵמַר דְּוֹד הַמְּלָךְ עֲלֵיו
הַשְּׁלוֹם (תהלים כב) לְמַנְצַח עַל אֵילַת
הַשַּׁחַר. אֵילַת הַשַּׁחַר? אֵילַת
הַבּוֹקֵר הַזֶּה לּוֹ לֹמַר! אֶלֶּא עַל
אֵילַת וְחֻזֵק הַשַּׁחְרוּתָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם פח) כְּגִבֹר אֵין אֵיל.
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יִזְעָקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְיִאמְרוּ אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי,
מִתּוֹךְ צַרְתָּם, וְאַחַר כֵּן מַה כְּתוּב?
(תהלים ל) פִּתְחַתְּ שְׁקִי וְתִאָזְרֵנִי
שְׁמַחָה.

רַבִּי אֹמֵר: הַשִּׁיתִים מִשְׁשֵׁת יְמֵי
בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּרֵאשִׁית שִׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית,
כְּלוֹמַר, בְּרֵאשִׁית שִׁית. אֵילוֹ שֶׁל
יִצְחָק, אֵמַת הוּא שְׁנִבְרָא מִשְׁשֵׁת
יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרֵאשִׁית שִׁית, תִּי"ש בְּהַפּוֹךְ
אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ שֶׁל מְלָךְ
מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁבָרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ בְּחֻכְמָה
וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנַגְדָן בְּרֵאשִׁית
עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְעוֹלָם
הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן
בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַקָּטָן שְׁלֹשָׁה
צוּרוֹת: צוּרַת הַמְּדַבֵּרַת, וְצוּרַת
הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשְּׂכָלִית.

וְתַדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן
מִתְקַיֵּים בְּאוּרִי, כְּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי
הַגּוֹף מִתְקַיֵּים בְּנַפְשׁ, וְהַנַּפֶּשׁ
מִתְקַיֵּמת בְּאוּרִי, וְהָאוּרִי בְּבוֹרָא
יִתְבַּרֵךְ. תַּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ
בְּרֵאשִׁית הָאָדָם, וּבְרֵאשִׁית אוֹתוֹ בְּצֵלָם
וּבְצוּרָה.